સોરઠ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ - જૂનાગઢ.

ધોરણ : 10	સંસ્કૃત	કુલ ગુણ : 80
તારીખ : 2022	પેપર - 4	સમય : ૩ કલાક

વિભાગ-A

- **अधोदत्तस्य गद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈ પણ એક)

(1) काञ्चीनगरे शक्तिकुमारो नाम एकः श्रेष्ठिपुत्रः प्रतिवसति स्म । स यदा स्वकीयस्य जीवनस्य द्वाविंशतितमे वर्षे प्रविष्टस्तदा चिन्तामापन्नः – नास्ति दारविहीनानाम् अननुरुपगुणदाराणां च सुखम् । तत्कथं गुणवती भार्याम् अहं विन्देयमिति । ततः स प्रभूतं विचार्य वस्त्रान्ते पिनद्धशालिः दारग्रहणाय विविधान् देशान् अभ्रमत् ।

(2) स्वरेण युवकः कायेन वृद्धः इव कश्चित् भग्नदन्तः धवलकेशः सदण्डः एकः जनः अर्जुनस्य समीपमागतवान् । अदृष्टपूर्व तादृशं जनं द्रष्टवा अर्जुनः आश्चर्यचकितः सज्जातः । महाभारत कालिकान स्थूलकायान् बलिष्ठान् जनान् स्मरन् स कष्टमपि अनुभूतवान् । अस्य एतादृशीं स्थितिं दृष्टवा अर्जुनः साश्चर्य पृष्टवान – "को भवान् ? कस्मात् तव ईदृशीं अवस्था जाता ।"

- **अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર વિકલ્પમાંથી શોધીને સંસ્કૃતમાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(3) अपरेघुः धीवरैः जलाशये किं क्षिप्तम् ?

(A) जालं (B) मत्स्यः (C) तण्डुलाः

(4) सर्वतपसां मूलं किम् अस्ति ?

(A) मतिः (B) क्षमा (C) धर्मः

(5) पार्थिवाग्नेः केन सह सम्बन्धः वर्तते ?

(A) पृथिव्याः (B) गोष्ठेषु (C) सुर्येण

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(6) સરોવરને જોઈને માછીમારોએ શો વિચાર કર્યો ?

(7) બ્રહ્મા ક્ષમા અંગે શું કહે છે ?

(8) વિત્તદાસે કૂટનાથને બીજી વાર પાત્રો શા માટે આપ્યા ?

- **अद्योदत्तस्य विषयस्य उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कोऽपि एकः)** **(2)**

(નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.) (કોઈપણ એક)

(9) यद्भविष्य विनश्यति પાઠનો બોધ.

(10) હેમચંદ્રાચાર્યે રચેલું સાહિત્યનું વર્ણન.

● **अद्योदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत ।** **(4)**

(નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃત ભાષામાં લખો.)

(11) "भोः श्रेष्ठिन्, अस्माकं बहवः कुटुम्बिजनाः श्वः अतिथयः भविष्यन्ति । तेषामर्थे भोजनादिनिर्माणाय कानिचित् पात्राणि कृपया मह्यं यच्छतु । परश्वः तानि प्रत्यर्पयिष्यामि । प्रातिवेशिकधर्मभावेन वित्तदासः कूनाथाय पात्राणि प्रायच्छत् । पात्रोपयोगावसाने कूटनाथः पात्राणि प्रत्यर्पयितुं वित्तदासस्य गृहमगच्छत् । तैः पात्रैः सह कूटनाथः अन्यानि कानिचित् लघूनि नूतनानि पात्राणि अपि तत्र स्थापितवान् । लघूनां नूतनानां पात्राणां दर्शनेने विस्मितः वित्तदासः कूनाथमपृच्छत् "भो वयस्य ! एतानि पात्राणि मम न सन्ति ।"

प्रश्ना : (1) कूटनाथस्य गृहे के अतिथयः भविष्यन्ति ?

(2) वित्तदासः कूटनाथाय केन भावेन पात्राणि प्रायच्छत् ?

(3) कूटनाथः कदा पात्राणि प्रत्यर्पयितुं वित्तदासस्य गृहम् अगच्छत् ?

(4) कः नूतनानि पात्राणि स्थापितवान् ?

વિભાગ-B

● **अधोदत्तस्य पद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા પદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(12) प्रविचार्योत्तरं देयं सहसा न वदेः क्वचित् ।
शत्रोरपि गुणा ग्राह्या दोषास्त्याज्याः गुरोरपि ॥१॥
ध्येयं सनातनं ब्रह्म हेयं दुःखमनागतम् ।
कायिकं सुखमादेयं विधेयं जनसेवनम् ॥२॥

(13) इत्युक्तः क्रोधताम्राक्षः तप्तकाञ्चनकुण्डलः ।
राक्षसेन्द्रोऽभिदुद्राव पतगेन्द्रम् अमर्षणः ॥१॥
तद बभूवाद्भुतं युद्धं गृध्रराक्षसयोस्तदा ।
सपक्षयोर्माल्यवतोः महापर्वतयोरीव ॥२॥

● **अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર વિકલ્પમાંથી શોધીને સંસ્કૃતમાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(14) जाया कस्मै मधुमतीं वाचं वदतु ?

(A) पत्ये (B) मानवः (C) दार

(15) मृतस्य किं ध्रुवम् ?

(A) आत्मा (B) पुराणं (C) जन्म

(16) का कैलासं नगं नयति ?

(A) गानसरस्वती (B) यमुना (C) गङ्गा

- **अधोदत्तानां प्रश्ननानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ)** **(4)**

  (નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(17) ઋષિ બધા માટે શી આશા વ્યક્ત કરે છે ?

(18) સુવર્ણની પરીક્ષા કઈ કઈ રીતે થાય છે ?

(19) ભક્ત પોતાના ક્યાં ક્યાં સ્વજનને છોડીને માતાને પોતાની એકમાત્ર ગતિ માને છે ?

(20) રાવણ કઈ રીતે ધરતી પર પડ્યો ?

- **श्लोकपूर्तिं कुरुत । (कौ अपि दौ) (શ્લોક પૂર્ણ કરો.) (કોઈપણ બે)** **(4)**

(21) सं गच्छध्वं .... उपासते ॥

(22) विवादे विषादे .... त्वमेका भवानि ॥

(23) यस्मानोद्विजते .... मे प्रियः ॥

વિભાગ-C

- **अधोदत्तस्य नाट्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

  (નીચે આપેલા નાટ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(25) शाण्डिल्य :- भो भगवन् ! इदमुद्यानम् ।

परिव्राजक :- प्रविश अग्रतः ।

शाण्डिल्य :- भगवान् एव पुरतः प्रविशतु । अहं पृष्ठतः प्रविशामि ।

परिव्राजक :- किमर्थम् ।

शाण्डिल्य :- पौराणिक्याः मम मातुः श्रुतम् अशोकपल्लवान्तरनिरुद्धो व्याघ्रः प्रतिवसति । तत् भगवानेव पुरतः प्रविशतु अहं पृष्ठतः प्रविशामि ।

परिव्राजकः - बाढम् । (प्रविशति ।)

अथवा

(25) सुनीतः - सत्यं वदति भवान् । गवादयः पशवस्तु निर्बुद्धयः सन्ति । परन्तु कश्चित् सबुद्धिः मानवोऽपि यदि घटनास्थलात् दूरे धावति, तर्हि पशुरव सः ।

पुनीतः - वस्तुतस्तु मनुष्यः यदि मनुष्य इव वर्तते, तदा सः दुर्घटनायाः साक्षी भूत्वा त्रिविधं कार्यम् आचरति ।

सुनीतः - कानि कानि तानि त्रिविधानि कार्याणि ?

पुनीतः - प्रथमं कार्यम् अस्ति दुःखानुभूतिः । मनुष्यः एव दुःखेन दुःखितो भवितुमर्हति, सुखेन च सुखितः ।

- **अधोदत्तानि वाक्यानि कः वदति इति लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

  (નીચે આપેલા વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો.) (કોઈપણ બે)

विभाग-'अ'	विभाग-'ब'
(26) शान्तं पापम् शान्तं पापम्	(1) सुनीतः
(27) वयं मनुष्याः न स्मः	(2) पुनीतः
(28) भोः श्रेष्ठिन् अलमाशङ्कया ।	(3) घटोत्कचः
	(4) चाणक्य

SIS JUNAGADH

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ:)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(29) ઘટોત્કચ શકુનિને સલાહ આપે છે ?

(30) કયાં મનુષ્યની પશુમાં ગણના થાય છે ?

(31) ચાણક્ય ચંદનદાસને કઈ રીતે ભય બતાવે છે ?

- **अधोदत्तयो: विषययो: उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कौ अपि दौ:)** **(4)**

(નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.) (કોઈપણ બે)

(32) કુરુકુળનો દિપક અભિમન્યુ

(33) રાજા શિબી

(34) ચાણક્યના મતે નંદના અને ચંદ્રગુપ્તના રાજ્યમાં રહેલો તફાવત

- **कोष्ठागतपदानि प्रयुज्य संस्कृतवाक्यानि रचयत । (कौ अपि दौ:)** **(2)**

(કૌંસમાં આપેલા પદોનો ઉપયોગ કરીને સંસ્કૃત વાક્યો બનાવો.) (કોઈપણ બે)

(35) આ શકુની બોલે છે. (**एतद् शकुनि व्या + हृय**)

(36) આ ખરેખર મોર છે. (**एतद् खलु मयूर**)

(37) હું પાછળથી પ્રવેશ કરું છું. (**अस्मद् पृष्ठत प्र + विश्**)

વિભાગ-D

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् सुचनानुसारम् उत्तराणि लिखत ।**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સૂચનાનુસાર ઉત્તર લખો.)

(38) **'अलीकम्' शब्दस्य समानार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्य: विकल्पेभ्य: चित्वा लिखत ।** **(1)**

वदनम्, अमर्ष:, अनृतम्

(39) **'विषाद:' शब्दस्य विरुद्धार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्य: विकल्पेभ्य: चित्वा लिखत ।** **(1)**

शोक:, उपासना, प्रसन्नता

(40) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: वर्तमानकालस्य अन्यपुरुषस्य एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

पठति, पठसि, पठन्ति

(41) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: सामान्यभविष्यकालस्य उत्तमपुरुषस्य एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

पठिष्यन्ति, पठिष्यामि, पठिष्याव:

(42) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: आज्ञार्थ-अन्यपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

भव, भवामि, भवन्तु

(43) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: विध्यर्थस्य अन्यपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

लभतु, लभेताम्, लभन्ताम्

(44) **अधोदत्तस्य वाक्यस्म 'स्म' प्रयोग कृत्वा वाक्यं पुन: लिखत ।** **(1)**

एक: श्रेष्ठिपुत्र: प्रत्यवसत् ।

(A) एकः श्रेष्ठिपुत्रः प्रत्यवसति ।

(B) एकः श्रेष्ठिपुत्रः प्रतिवसति स्म ।

(C) एकः श्रेष्ठिपुत्रः अप्रतिवसति स्म ।

(45) **अधोदत्तेभ्यः नामरुपेभ्यः पञ्चमी विभक्तेः एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

देवेन, देवात्, देवेभ्यः

(46) **अधोदत्तेभ्यः नामरुपेभ्यः प्रथमा विभक्तेः एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

वृत्तिः, वृती, वृतिम्

(47) **उपपदविभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **(1)**

स .... निकषा संगत्य सविनयम् आह । (तां, तासां, तस्याः)

(48) **प्रकोष्ठात् युक्तं संख्यापदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **(1)**

.... विना विद्या न प्राप्यते । (पठनस्य, पठनेन, पठने)

(49) **रेखाङ्कितपदस्य कृदन्तप्रकारं लिखत ।** **(1)**

केनापि उपायेन मया असौ <u>**वञ्चनीयः**</u> । (विध्यर्थ, कर्तरि, कर्मणि)

(50) **अधोदत्तस्य पदस्य सन्धिविच्छेद कुरुत ।** **(1)**

चेयम् (च + इयम्, चे + यम्, च + ऽयम्)

(51) **अधोदत्तस्य पदस्य सन्धियुक्तं पदं लिखत ।** **(1)**

वृत्ति + मम + एव (वृत्तिर्ममैव, वृत्तिर्ममवै, वृत्तिममवै)

- **अधोदत्तयोः सामासिकपदयोः समासप्रकारौ लिखत ।** **(2)**

(નીચે આપેલા સામાસિક પદોના સમાસ પ્રકારો લખો.)

(52) यथाविधिः (कर्मधारयः, बहुव्रीही, अव्यवीभाव)

(53) धर्मक्रोधयोः (द्वन्द्व, कर्मधारयः, उपपद तत्पुरुष)

વિભાગ-E

(54) **अधोदत्तानि वाक्यानि कथानकक्रमानुसारेण पुनः स्थापयत ।** **(4)**

(નીચે આપેલા વાક્યોને કથાનક ક્રમાનુસાર ગોઠવી ફરીથી લખો.)

(1) अहं तावज्जलाशयान्तरं गच्छामि ।

(2) पितृपैतामहिकस्य जलाशयस्य त्यागः न युज्यते ।

(3) प्रमाणाभावात् कुत्र मया गन्तव्यम् ।

(4) श्वः अत्र आगम्य मत्स्यकूर्मादयो व्यापादयितव्याः ।

- **अद्योदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत ।** **(4)**

(નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃત ભાષામાં લખો.)

(55) पुरा भारतवर्षे कपिलवस्तुनाम्नि नगरे शुद्धोदनोनाम नरपतिः आसीत् । मायादेवी तस्य भार्या आसीत् । तयोः एव आत्मजस्य सिद्धार्थ इति अभिधानमासीत् । असौ राजपुत्रः गुणवान् रुपवान बलवान्

आसीत् । तस्य जन्मनः सप्तमे दिने तस्य माता दिवं गता । ततः प्रभृति शुद्धोदनः सिद्धार्थ महता स्नेहेन अपोषयत् । बाल्यकाले शीघ्रमेव स सर्वासु विद्यासु कलासु च कुशलोऽभवत् ।

प्रश्ना : (1) पुरा भारतवर्षे कस्मिन् नगरे शुद्धोदनः नाम नरपतिः आसीत् ?

(2) शुद्धोदनस्य भार्या का आसीत् ?

(3) नृपस्य आत्मजस्य किम् अभिधानम् आसीत् ?

(4) राजपुत्रः कीदृशः आसीत् ?

- **कर्ता सह कृतीनां योग्यं मेलनं कुरुत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(કર્તા સાથે યોગ્ય કૃતિ જોડો.) (કોઈપણ બે)

विभाग–'अ'	विभाग–'ब'
(56) वेदव्यासः	(1) अष्टाध्यायी
(57) पाणिनिः	(2) कर्णभारम्
(58) दण्डी	(3) महाभारत्
	(4) दशकुमारचरितम्

- **रेखाङ्कितानि पदानि शुद्धानि कृत्वा गद्यखण्डं पुनः लिखत । (कानि अपि त्रीणि)** **(3)**

(રેખાંકિત પદોને શુદ્ધ કરીને ગદ્યખંડ ફરીથી લખો.) (કોઈપણ ત્રણ)

(59) आदौ **इंद्रियाणि** रागः समास्कन्दति **चरमम्** चक्षुः । **आरंभे** तपो गलति, पश्चात् **स्वेदसलिलं** ।

- **अद्योदत्तस्य श्लोकस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कृत्वा अर्थविस्तारं कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(3)**

(નીચે આપેલા શ્લોકનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરીને અર્થવિસ્તાર કરો.) (કોઈપણ એક)

(60) श्रद्धावान् लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः ।
ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति ॥

अथवा

(61) शिक्षा क्षयं गच्छति कालपर्ययात्
सुब्धमूलाः निपतन्ति पादपाः ।
जलं जलस्थानगतं च शुष्यति
हुतं च दतं च तथैव तिष्ठति ॥

:::::

SIS JUNAGADH